

Димитър Александров Стоянков, народен лечител 1914 – 1999

Известният като бай Митьо от Златарица народен лечител е роден в бедно многочленно

семейство на 12 август 1914 година в с. Златарица, Великотърновски окръг. Родът на Димитър Стоянков по бащина линия са кореняци, златарчани. Дядото – Стоян, е бил комита и заедно с Минко Радославов са били помощници на Левски в този край; участник е и в събитията по Съединението. По майчина линия е от рода Арнаудови, които са се преселили от Македония веднага след Освобождението, за да не останат под турско робство. Били са предприемчиви хора и са имали сладкарница с бозаджийница в чаршията на Златарица и както казва лечителят: „аз нося името на бащата на моята майка Мария и съм се метнал по предприемчивост на този род“. Бащата Александър Стоянков е участвал в Балканската и в Първата световна война, след което получава сърдечно заболяване, което го прави нетрудоспособен. Димитър завършва начално образование с отличен успех, след което е приет в Търговската гимназия във Велико Търново, учи там една година, като живее в общежитие, но не може да осъществи мечтата си за продължаване на образованието поради липса на финансова възможност. От 14-годишен той започва да се грижи за издръжката на семейството, като се занимава с изкупуване на яйца и орехови ядки, а

по-късно участва в търговско сдружение за износ на тези стоки в Германия и други европейски държави.

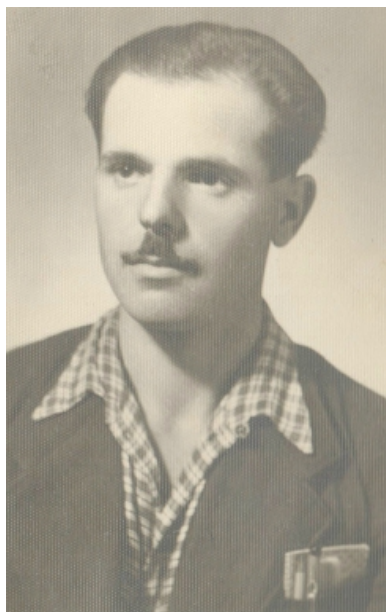

Снимки от 30-те години. Втората (в средата) и третата (първи от ляво) са от бизнес пътувания в София

През 1940 г. Димитър се жени за Елеонора Николаева Минкова, която е завършила Стопанско училище със специалности – домакинство, лозарство и овощарство. Заедно наемат, а впоследствие стават собственици на дюкян-бакалия с кръчма, където можело да се намери всичко – от хранителни продукти, до рало и плуг. Сами приготвяли вино за кръчмата, снабдявали бакалията с разнообразни стоки и си извоювали име на най-добрия дюкян в горната махала.

Елеонора и Димитър
Стоянкovi

И така до годините на национализацията след 9.09.1944 г., когато като дребен търговец е обявен за „враг на народа” и му е отнета собствеността на дюкяна. Последвалото отношение към него и семейството му е като към „засегнати от мероприятията на народната власт”.

На почивка в Баня

Семейството има две дъщери – Мария Димитрова Иванова (1941 г.), доктор на биологичните науки, доцент в Института по биология и имунология на размножаването към БАН, и Савка Димитрова Чергиланова (1943 г.), медицинска сестра, която е наследила и продължава за прилага уменията на баща си и да помага на хора с травми на костите, като използва мануална терапия.

Димитър и Елеонора Стоянкovi отбализват златната си сватба с дъщерите Мария Иванова и Савка Чергиланова

След национализацията Димитър Стоянков става работник по поддръжка на жп линията, а впоследствие – стрелочник на гара Златарица. През тези трудни следвоенни години започва да прилага наученото по време на военната служба и намества кости на коне, говеда, магарета и прасета, като се случва да прави това и на техните стопани с травми на костите. Често го вземат и откарват в околните селища за помощ при коне и волове, които са основна теглителна сила за времето. При дежурствата му като стрелочник в гаровата чакалня зачестяват случаите на чакащи го хора с травми на костите, които търсят неговата помощ и броят им с времето нараства.

Като служител на БДЖ

Когато го питат от кого и къде е научил тези умения, той разказва, че неговата баба Еленка е била прочута за времето си „баячка за здраве” и „правачка” на навехнати ръце и крака. Като свой учител той посочва военния лекар - германец в Четвърти конен полк в Ямбол (4-ти конен на Н.Ц.В. Борис, Княз Търновски полк), където Димитър е отслужил военната си служба. Лекарят го

взема за помощник, след като установява, че кавалеристът от Златарица се е справил много успешно с наместването и шинирането на счупения крак на взводния командир, паднал от коня при поредно учение. Тази случка, признатият по-късно за народен лечител, Димитър Стоянков смята за своето „бойно кръщение“ в мисията си да помага на хора и животни, а общуването с военния лекар му дава познания за костната система, за травмите и за необходимите манипулации при оказване на помощ. По-късно този интерес и стремежът да научи повече и повече развиват усета му към луксациите на костите и дископатиите и той успешно започва да помага при тези увреждания.

Едно от първите сериозни изпитания в живота му е инцидентът с неговия тъст – дядо Николай, който след падане от орех се оказва със счупени ребра, ключица и изместване в раменната става и лопатката. Откарват дядото в Травматологията на околийския град - Елена. Дежурният лекар анестезира пострадалия, а Димитър се заема с наместването на раменната става, лопатката и ключицата. Дватама обездвижват наместените стави и кости и пострадалият остава в болницата за кратко време. Последващият контролен преглед показва, че приложеното наместване е успешно, и дядо Николай живее дълги години без проблеми от травмите.

Още един случай от по-ранните години на практикуване на мануалната терапия: военен офицер с открита фрактура на костта под коляното и изместване в областта на стъпалото вследствие на слизане от влак в движение на гара Горна Оряховица получава помощ, като счупената кост е наместена, превързана след мерки за дезинфекция и шинирана. Офицерът и съпругата му остават няколко дни в дома на лечителя, през което време той намества и костите на стъпалото. След възстановяването семейството на военния поддържа дълги години приятелска връзка със семейството на лечителя с благодарност за оказаната помощ. Този и много още други случаи дават повод да се заговори за „вълшебника в наместването на костите бай Митьо от Златарица“. С времето това прозвище става все по-популярно заради огромния брой хора, излекувани от него. През 60-те и началото на 70-те години на миналия век пред къщата в Златарица вече се вият опашки от чакащи за помощ. Това не се възприема добре от представителите на „официалната“ медицина и по настояване на лекари - травматолози от болницата в гр. Елена, и с нареждане на началника на окръжния отдел „Народно здраве“ – Велико Търново, на Димитър Стоянков е забранено да практикува наместване на кости с мануална терапия. Пред къщата му е поставен милиционер, който възпрепятства болните да влизат в нея. Властимащите обаче не успяват да сложат вето над доверието в уменията на бай Димитър. След като се оказва невъзможно пострадалите да получат помощ на място, те започват да вземат лечителя да ги лекува по домовете им. Настъпват тежки дни, защото много хора търсят помощ и продължават да се трупат около къщата, а за свикналия да откликва на страдащите лечител е изпитание да търси начини как да им помогне.

Животът обаче никога не е само черен или бял. Случва се така, че при травми някои властимащи също предпочитат да прибегнат до уменията на бай Димитър, след като не са получили облекчение и помощ в медицинските клиники. С времето броят им се увеличава, защото дори в тези среди са наясно, че при бай Димитър нещата са точни и ефектът от лечението е гарантиран. Постепенно се установява практиката личности от високите етажи на управлението да си осигуряват с транспорт лечителя, за да им окаже помощ. Като например Станой Йонев от гр. Варна, който след като е лекувал дископатията си при бай Митьо, от благодарност и човешка добродетел го прави жител на Варна, като му предлага да живее там и свободно да практикува мануална терапия, за да помага на местните хора. Подобните „специални“ случаи стават много, в това число: главен редактор на официоза – вестник „Работническо дело“ с тежка дископатия; член от семейството на министъра на народно здраве и още много други. Като резултат от успешната намеса на бай Димитър Стоянков сред контингента на управляващите последва процедура по удостояването му със званието „Народен лечител“. Тя включва събеседване на лечителя със специално назначена комисия от лекари, които практикуват методите на алтернативната

медицина. В това събеседване лечителят доказва познанията си върху костната система и умението да разчита рентгенови снимки на костите. Димитър Стоянков доказва не само познания, но и демонстрира ефектите на мануалната терапия, която прилага при лекуване на своите пациенти.

През 70-те години, след получаване на званието „Народен лечител” и вече с делегирано право да лекува травми на костите и ставите, за Димитър Ал. Стоянков е разкрит кабинет в местната Районна болница, гр. Златарица, за прием на пациенти. Започва приток на хора от страната и от чужбина. Назначена е медицинска сестра, която записва пациентите, и по нейни данни през кабинета годишно са минавали над 10 000 души. През този период чакащите са оставали за дни и са ползвали хотела и квартирните услуги на много гостоприемни хора от селището. Често народният лечител е транспортиран с автомобил до домовете на хора в невъзможност да бъдат откарани до кабинета му. Сред тях са и много чужденци, хора, работещи в посолства, които след оказаната им помощ са отправяли покани към лечителя да замине с тях в съответните държави и да практикува там. Тук е мястото да отбележим, че народният лечител, бай Митьо от Златарица, е патриот от голяма величина, което е възпитал в собствените си деца и внуци и е защитил с чест чрез живота и делата си.

80-те години: Обезболяващ масаж

Дейността на народния лечител е запечатана в няколко документални филма, отразяващи моменти от общуването му с пациентите и прилаганите от него подходи на мануална терапия – масажи и наместване чрез разработени от него похвати за стави и кости. Основно правило за лечителя при връзката с пациентите е - „Болен човек не се връща, на когото е възможно, се помага, другият се успокоява”.

Много важно за бай Димитър са спокойното и изключително тактично предразполагане на страдащия, запознаването с причините за болките, разчитането на рентгеновите снимки и при установена травма – последващата мануална терапия с възможно най-безболезнено локализиране на изместената кост / става. След това той прави проверка на резултата с определени движения, разпитва за усещането на болка и спокойно и дълго обяснява и показва как близките трябва да масажират лекуваното място, как и какви бани и превръзки да се правят и при нужда кога трябва да има контролен преглед. Тук е мястото да се отбележи, че бай Димитър високо цени лечебните свойства на българските минерални води, препоръчва ги по предназначение и често изказва

съжаление, че държавата ни не прави необходимото за използването на това голямо родно богатство.

„Да си лечител е призвание, да си народен лечител е дълг”, казва бай Митьо от Златарица.

Срещайки се в своята сакрална мисия с много и най-различни хора, той често е търсен от местните управляващи за логистична подкрепа, свързана с поминъка на селището, и както си спомнят и до днес всички, го е правел всеотдайно. По думите на кмета Пенчо Чанев бай Митьо е направил Златарица известна, името му е „емблема на града”, заради което съвсем заслужено една от улиците в Златарица в близко време ще носи неговото име.

Народният лечител Димитър Стоянков е и един най-големите дарители в Златарица: по негова инициатива и с негови средства е започнат строежът на новата сграда на „Здравната служба”, на входа на която е поставен платен от него барелеф на митичния лечител Асклепий. Със собствени пари народният лечител закупува и рентгенов апарат и обзавежда с апаратура кабинет по физиотерапия в здравната служба на Златарица.

Бай Димитър имал специален приемен ден за спортисти с травми – в сряда те ползват предимство, та да могат, както той казва, да се възстановят и да тренират, за да печелят победи за слава на отборите и на Родината. С окръжни отбори по борба и бокс е пътувал в Полша и Германия. Много гордо е казвал, че е познавал и лекувал прекрасните футболисти Гунди и Котков.

В Златарица е известен като спасител и надежда за много хора с травми. Учителят Светослав Арnaudов казва, че бай Митьо е емблема за човечност и доброта за всички жители, защото е извършил много добри дела за селището и жителите му и като лечител, и като дарител. Свидетел съм, разказва учителят - как дете влезе с патерички в кабинета му, а излезе, подскачайки. Той не лекуваше с определена такса, казва Пенчо Чанев, пациентите оставяха, каквото могат и пожелаят, а на местните хора помагаше безвъзмездно. Медицинската сестра Маркова е категорична, че бай Митьо е бил велик човек и помагал на всички – от бебето до стария човек. Дори след прекаран инфаркт той продължил да лекува и помага на хората.

Иванка Чанева и Йорданка Кожухарова си спомнят за бай Митьо като за най-добрия техен и на близките им лечител и казват, че той е велик за града човек, легендарен с благородството си.

Хората от Златарица се гордеят с делата на народния лечител бай Митьо и са много доволни, че той е обучил последователи, дъщеря му – Савка Чергиланова, медицинска сестра, и внукът – д-р Николай Чергиланов, които практикуват мануална терапия и продължават делото му да помагат на много хора.

Д-р Чергиланов, който е обучаван от дядо си, разказва: „Дядо беше много добър човек и добър учител. По време на обучението ме наблюдаваше и не се намесваше, а след завършване на приложената от мен мануална терапия проверяваше резултата, обсъждахме и той много тактично ме учеше на тънкостите в подходите на тази практика. Дядо беше много добър и природно интелигентен човек, изключително коректен към пациентите – прецизно преценяваше на кого може да помогне, добре разчиташе рентгеновите снимки и насочваше хората, на които не може да помогне, на правилното място, където да потърсят помощ. Отговорността при работа с пациенти е много голяма и сега индиректно усещам влиянието на дядо.

И сега, когато са минали 15 години от неговата кончина, много от моите пациенти, които са деца, близки или познати на негови пациенти, си го спомнят с обич и благодарност. **„Бай Митьо от Златарица си остава най-добрият лечител на кости в България, говорят хората, на които пряко или косвено е помагал”.**